

Leenrecht is een uitzondering op de ui

In het Informatiebulletin nr. 7 stelt André Beemsterboer dat het leenrecht een uitzondering is. Daarin heeft hij gelijk. Het leenrecht is echter geen uitzondering op de hoofdregel, zoals hij schrijft, maar een uitzondering op de uitzondering op de hoofdregel (u leest het goed). Laat mij het proberen uit te leggen.

Beemsterboer heeft gelijk dat de rechthebbende zelf mag uitmaken of en zo ja onder welke voorwaarden zijn werk of opname mag worden gebruikt. Dat is de hoofdregel.

Hierop bestaat echter een belangrijke uitzondering: als een exemplaar van een werk eenmaal met toestemming van de rechthebbende op de markt is gebracht, dan verliest hij of zij de zeggenschap over de verdere exploitatie van dat werk. Zijn of haar recht op dat exemplaar is dan uitgeput, zoals dat in de auteursrechtelijke literatuur wordt genoemd. Op basis hiervan mag je een gekocht of gekregen boek bijvoorbeeld aan iemand anders geven of een winkel in 2e hands boeken en platen beginnen, zonder dat de rechthebbende daar nog iets over te zeggen heeft.

Het leenrecht vormt op zijn beurt weer een uitzondering op deze uitzondering. Ook al is het recht op het exemplaar na aanschaf door bijvoorbeeld een bibliotheek uitgeput, toch moet er voor het uitlenen van dat exemplaar sinds 27 december 1995 een 'billijke vergoeding' worden betaald, zoals de Auteurswet en de Wet op de Naburige Rechten deze noemt.

Wat is 'billijk'? De lezer die verwacht dat de rechthebbenden daar een ander beeld bij hebben dan openbare bibliotheken heeft gelijk. Daarover treffen wij elkaar in de Stichting Onderhandelingen Leenrecht, waar wij regelmatig debatteren over de vraag of een vertaling nu wel of juist niet als een uitlening moet worden gezien en of voor DVD's een hogere vergoeding dan voor video's nog billijk is of juist niet. Uiteindelijk komen wij daar altijd wel weer uit, met hulp van onze onafhankelijke voorzitter.

Wie deze discussies gadeslaat, zou kunnen denken dat bibliotheken en rechthebbenden over veel zaken van mening verschillen. Toch denk ik dat we het over de basis alleen maar

hartgrondig eens kunnen zijn. Namelijk dat we uiteindelijk hetzelfde doel nastreven. Korter en krachtiger dan de Amerikaanse grondwet het ten aanzien van het auteursrecht heeft geformuleerd kan ik het niet zeggen: 'to promote the progress of science and useful arts'. Het auteursrecht stelt de rechthebbenden, de makers en de bringers van al die prachtige literatuur, muziek, films, in staat om een inkomen te verdienen, waarmee zij ons in de toekomst nog meer mooie literatuur, muziek en films kunnen brengen. Bibliotheken stellen het publiek in staat om van al dit moois kennis te nemen, ook als bijvoorbeeld een bepaalde cd allang niet meer commercieel verkrijgbaar is.

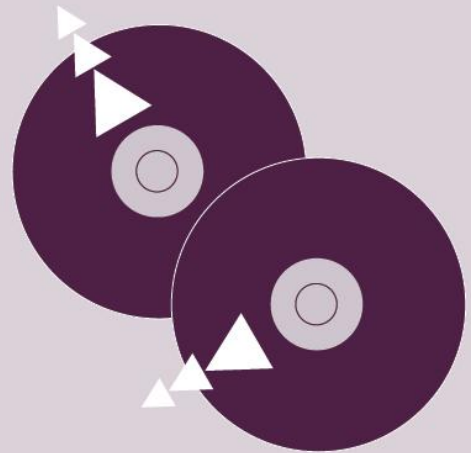
In november 2005 is de Centrale Discotheek Rotterdam voor een proefperiode van een jaar gestart met het 'digitaal uitlenen' van muziek. De oplettende lezer is ongetwijfeld de aanhalingstekens opgevallen. Dat heeft een reden. Wat wij namelijk hebben gedaan is een vertaling maken van het traditionele uitlenen van muziek-cd's naar het digitale domein, door deze als download aan te bieden, die zodanig is beschermd dat deze maximaal 7 dagen kan worden afgespeeld. Net zoals een klant die bij ons een cd komt lenen deze maximaal een week thuis mag houden. De functie is dus vergelijkbaar. Toch is hier in juridische zin geen sprake van 'uitleen'. Er wordt immers niet een uniek exemplaar tijdelijk ter beschikking gesteld. Geen uitzondering op de uitzondering dus, maar de hoofdregel: het verbodsrecht. Wij moesten de verschillende rechthebbenden die wij hadden uitgekozen voor de proef er van overtuigen om toestemming te geven voor het gebruik van 'hun' materiaal. Zouden ze dit niet zien zitten, dan hield alles op.

Gelukkig zijn we daar in geslaagd. Omdat Buma/Stemra geïnteresseerd is in de werking van de door ons gebruikte beveiliging. En omdat de betreffende muziekmaatschappijen zien dat het de verkopen bevordert als er het publiek

tzondering op de regel

op een laagdrempelige manier de muziek kan 'uitproberen'. Vindt de klant de betreffende muziek echt mooi, dan wil hij deze kopen, op cd of als download. Zeker als je dat makkelijk beschikbaar maakt tegen een redelijke prijs. Op dit moment praten we met een aantal muzieklabels om het aanbod uit te breiden. In de meeste gevallen krijgen we die. Het blijkt dus zelfs met een verbodsrecht heel goed mogelijk om werkbare afspraken te maken met de rechthebbenden. Als je het maar netjes vraagt. Volgens mij moeten we dit soort gesprekken meer voeren. Ik kijk er in ieder geval iedere keer weer naar uit.

*mr Michiel Laan
directeur Centrale Discotheek Rotterdam en lid
van het bestuur van de Stichting Onderhandelingen Leenrecht.
Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.*

Digitaal uitlenen.

Quote van Giel Bessels van Pentatone Music:

"Bij PentaTone hoefden we niet zo lang na te denken over deelname aan het experiment om muziek digitaal uit te lenen. Door de afname van het aantal winkels moeten we op een andere manier de aandacht van het publiek proberen te trekken voor onze opnamen. Het internet biedt een groot scala aan mogelijkheden dat wij zo creatief mogelijk proberen te benutten. Het digitale uitlenen is zo'n mogelijkheid.

Voor de platenmaatschappij is er zelfs minder risico dan bij fysieke uitlening. Als je de CD in huis hebt kun je er een kopie van maken en dan volgt geen koop. Bij de digitale uitleen is dat niet mogelijk en volgt wellicht wel een koop. Wat wij in ieder geval zien sinds onze opnamen voor digitale uitleen beschikbaar zijn op de site van de Centrale Discotheek is dat er veel traffic naar onze PentaTone site www.pentatonemusic plaatsvindt. Digitale uitleen helpt dus om exposure voor onze producten te vergroten via het internet. Het enige wat wij jammer vinden is dat onze surround opnamen nog niet in hun volle (surround) glorie kunnen worden beluisterd. Maar dat is slechts een kwestie van tijd."